

Beleidsplan museum landgoed Fraeylemaborg 2021-2024

Inhoud

1.	Zomaar een dag op Fraeylema	5
2.	Inleiding	7
3.	Samenvatting.....	9
3.1	Subsidie	9
4.	De Fraeylemaborg	11
Fairs	14	
4.1	Fraeylema en het nationale monumentenbeleid	15
4.2	Economische betekenis van Fraeylema	16
5.	Huidige activiteiten.....	22
5.1	Wat heeft het landgoed te bieden	22
5.2	De evenementenkalender	26
5.3	Educatie	26
6.	Kwaliteit en professionaliteit.....	28
6.1	Bestuur	28
6.2	Medewerkers, vrijwilligers	28
6.3	Onderhoud	28
6.4	Public relations	29
7.	Bouwstenen voor nieuw beleid.....	31
	Sterkte-zwakte analyse	31
8.	Doelen subsidiegevers.....	33

8.1 Provincie en gemeenten	33
8.2 Gerrit van Houten Stichting en Van Houten Stichting	35
8.3 Jan Menze van Diepen Stichting	35
8.4 Stichting Van der Wyck-de Kempnaer	36
9. Bouwstenen kwaliteit en professionaliteit.....	37
9.1 Bouwstenen nieuw beleid bestuur	37
9.2 Bouwstenen nieuw beleid medewerkers en vrijwilligers	37
9.3 Bouwstenen nieuw beleid onderhoud.....	38
10. Wat is er gedaan en wat moet er worden aangepakt.....	39
10.1 Wat moet er worden gedaan	39
10.2 Wat is er bereikt en wat willen we aanpakken	41
10.2 Wat hebben we gedaan en wat willen we aanpakken voor het behoud	47
10.3 Organisatie	48
11. Bijlagen	50
11.1 Bijlage 1 Organigram en netwerk.....	50
12.2 Bijlage 2 Overzicht CV's bestuursleden.....	53
12.3 Bijlage 3. Profielschets bestuur september 2019	54
12.4 Bijlage 4 Checklist Cultural Governance.....	57
12.5 Bijlage 5 Overzicht CV's medewerkers.....	59
12.6 Bijlage 6 Meerjarenraming 2021-2024	59

Stichting Landgoed Fraylemaborg
Hoofdweg 30
9621AL Slochteren
0598 – 421 568
info@fraylemaborg.nl
www.fraylemaborg.nl
Facebook: Landgoed-Fraylemaborg

1. Zomaar een dag op Fraeylema

Joost 8.00 uur. 'Weer zo'n droge warme dag. Heb ik die Oranjabomen zo mooi opgekweekt door ze steeds te verwennen met wat vloeibare mest, staan ze nu toch te lijden van die hitte. Vaker met de gieter er langs dus. Gelukkig staan de bloemperken in de Engelse tuin wel prachtig in bloei. Ze spiegelen mooi in de net uitgebaggerde vijver. De jonge ooievaar waardeert dat schone water ook erg. Hij staat er te vissen'.

Gerard 8.00 uur. 'Ik wil graag 2 potten matte beits, draad voor de bosmaaiers, twee batsen en 20 meter slang voor de waterpomp. Ah jullie hebben ook zwembadjes. Doe me er daar ook maar een van'. 'Is dat voor de mensen op het terras'? 'Nee, voor de mensen die bij ons op werkvakantie zijn in het park. Kunnen ze lekker met de voeten in het water met een pilsje als ze uitrusten'. Tringg... 'Trouwen in de Engelse tuin, ja dat kan. Hoe stelt u zich dat voor? Oh, witte bogen, gouden stoeltjes, orkestje in het prieel. Ik stuur u vandaag een voorstel. En alvast gefeliciteerd met uw voorgenomen huwelijk. Oh u wilt ook nog een koets. Goed'. Tringg... 'Ja ik heb het goed ingevuld het is geen vergissing wij stellen die kaartjes gratis beschikbaar. Een heel goed initiatief van de gemeente dat Meedoenfonds'.

Nynke 8.00 uur. 'Hebben wij zondag 190.000 zakken drop verkocht in de museumwinkel. Iemand heeft vast geleund op het invoerscherm van de kassa. Eerst maar even het hele systeem controleren en er voor zorgen dat de boekingen kloppen met de werkelijkheid'. 'Wel knap dat we nu in augustus al kaarten verkopen voor de kerstmarkt. Geweldig dat online boekingsysteem. Mooi de schenking van Dioraphte is er, honderdduizend dat telt aan'. Tringg... Er is een aanval van wespen in het kamp kunt u komen, wij kunnen Gerard niet bereiken..... Oh, wespen tuurlijk ik kom, en weer door.

Annet 8.00 uur: 'Zo nog even de spullen klaar zetten die de kinderen kunnen proeven. Epke en Liesbeth leggen jullie alle verkleedkleden klaar? Zo, ze kunnen komen.... Oh heel vroeg, ik zie de bus al. Wat een grote vrolijke groep'. 'Ik ken jou. Jij was vorige week bij ons in de klas'. 'Goed gezien, dat klopt en nu zijn jullie bij mij op de borg, zo noem je een Gronings kasteel. Zijn jullie al eerder in een kasteel geweest? Oh in Duitsland in Turkije geweldig in Disneyland, ja dat kan ook. We gaan nu twee soorten groepjes maken. De rijke kinderen die boven woonden in de borg en de arme kinderen waarvan de vader en moeder werken op de borg en die beneden in de bedsteden slapen. Kleed je maar om dan gaan we beginnen..... Ja, je leert vandaag een beetje Frans, want de rijke kinderen spraken Frans en zo meteen wisselen we de rollen om'.

Jet 8.00 uur: 'Zo vandaag eerst maar eens alle follies controleren. Leuk al die glaskunst in de follies. Maar glas met stof dat is maar niks. Wat gek alles is al spik en span. Even appen. Oh Arjen de maandag bosvrijwilliger is begonnen de follies te doen. Dat is prachtig, want er zijn nog 130 glasobjecten over in de borg, de oranjerie en het koetshuis. Ik heb werk zat'.

Henny 10.00 uur: 'Hoi Bernard.... Ik wilde je even vertellen dat we al 10 kunstwerken hebben verkocht van je tentoonstelling. Geweldig toch. Ja de PR loopt goed. Ik maak elke week een Facebook/Instagram bericht en er komen best veel bezoekers naar je tentoonstelling. De volgende? De volgende grote tentoonstelling gaat hopelijk over de keramist Colenbrander samen met het Van Gogh museum, maar ik ben nu ook bezig met het maken over een expositie over alle artefacten die we hebben gevonden tijdens de restauratie die momenteel gaande is. Die scherven vertellen allemaal een prachtig verhaal. Daar waar het kan gaan we bij de scherven objecten zoeken die nog helemaal in tact zijn'.

Marjon 10.00 uur: 'Natuurlijk moet u dat onderzoek betalen. Als er geen aardbevingen zouden zijn dan hadden we dat onderzoek helemaal niet hoeven te doen. Het klopt dat ik daar opdracht voor heb gegeven zonder dat u akkoord was. Maar ik ben al 3 jaar bezig om fiat van u te krijgen en dat schiet maar niet op. Wij konden toch niet aan de restauratie van de borg beginnen als we niet wisten wat de kwaliteit van de fundering was. Okay. Ik stuur u de rekening'. Tringggg..... 'Ja heel fijn dat u ons restauratieproject hebt gesteund. Ja, wij maken ons ook zorgen over de Geertsemaheerd. De heerd is nu gelukkig van NAM en zij willen graag dat het als openbaar toegankelijk monument een toekomst krijgt. Wij zijn plannen aan het maken. Fijn dat u ons daar ook in wilt steunen. Het komt vast goed.' Tringggg..... Ja, ik ga volgende week op vakantie. Ook even naar de Biënnale in Venetië. En ik wil naar het huis van Peggy Guggenheim. Haar autobiografie heeft mijn enthousiasme voor de kunst aangewakkerd. Jij ook veel plezier'. 'Ik ben er dus niet volgende week. Joost zorgt ervoor dat het water in de gracht langzaam weer naar beneden gaat zodat ze direct na de bouwvak kunnen beginnen met de beschoeiing om de borg. Let je erop dat het goed gaat? Oh ja, die ontvangst van de Bankgiroloterij is geregeld, de vleermuizenstudienacht gaat door, het boomverzorgingscongres in oktober hebben we ook binnen en wil je donderdag de ex-gedeputeerden ontvangen?.'

Sanne 11 uur: 'Ja we moeten een extra plugin hebben zodat er in de app ook een quizje kan. Ja, ik vraag de tekenaar om de aansluitingen van het 360 graden beeld te verbeteren. Die foto's van Willem III zijn nu op hoge resolutie. Het wordt mooi'.

Teun 10 uur: 'Welkom op de Fraeylemaborg. U bent met z'n zessen. Als u het entreekaartje laat zien bij de borg kunt u daar ook in. Bent u al een keer eerder op de Fraeylemaborg geweest.... Dan raad ik u aan eerst de film te bekijken in de paardenstal. Dan krijgt u een mooie indruk van de geschiedenis van de borg. Ondertiteld in het Engels en Duits dus uw gasten zullen de film goed kunnen volgen. Ik geef u een sleutel mee zodat u de follies in het park kunt zien en de glaskunst van Bernard Heesen die daar is opgesteld. Ik wens u veel plezier'. Tringggg..... 'Ja de film van MuseumTV heb ik op de site gezet en de openingstijden in verband met het Blote Voetenpad heb ik ook aangepast'.

<https://youtu.be/in03h0-syBs>

Film MuseumTV.

2. Inleiding

In dit beleidsplan zetten bestuur en directie uiteen wat zij de komende jaren willen bereiken. Wij hopen dat de schade door aardbevingen af gaat nemen nu de productie naar beneden is bijgesteld. Als dat lukt betekent het dat we de komende jaren ons vooral kunnen richten op het nog verder vergroten van het publieksbereik. We hebben namelijk in de jaren 2019 en 2020 de borg en alle bijgebouwen gerestaureerd en al eerder onderging het park een grote restauratie.

Om meer publiek te bereiken zien we een kans om samen met het Groninger Landschap de Geertsemaheerd in exploitatie te nemen. Het verhaal van de jonkers sluit naadloos aan op dat van de herenboeren. De Slingertuin zal worden open gesteld voor publiek, de grote schuren worden omgevormd tot een grote indrukwekkende expositieruimte waarbij de architectuur van de schuren intact blijft. Verder zal er gelegenheid zijn om op de Geertsemaheerd te verblijven. Wij zijn ervan overtuigd dat de grotere expositieruimte bij het publiek in de smaak zal vallen. We hebben de laatste jaren aansprekende tentoonstellingen kunnen organiseren van vermaarde kunstenaars. Denk daarbij aan de schilderijtentoonstelling van Evert Thielen, de keramiekexpositie van Picasso en tijdgenoten, de glaskunst van Bernard Heesen en de etsen van Rembrandt. Onze expositieruimte in het Koetshuis is echter te klein. Nu is de situatie wel beter dan een aantal jaren geleden, omdat wij ook in de Follies kunnen exposeren.

Ook in dorpshuis het Houtstek dat op het erfgoedplein wordt gebouwd zal kunst te zien zijn. Zo ontwikkelt Slochteren zich verder tot een echt cultuurdorp en dat zal zeker toeristen aanspreken.

Toeristische aantrekkelijkheid van een regio moet ook uit de breedte komen. Voor de komende periode staat ons voor ogen dat wij onze kennis en ervaring ter beschikking willen stellen aan de kleinere musea en erfgoedinstellingen in onze directe omgeving. Zij kunnen hulp gebruiken op het gebied van presentatie, collectiebeheer en Public Relations. Het verbeteren van de kwaliteit bij de kleinere instellingen is nodig. Die versterking zal leiden tot een beter cultureel toeristisch aanbod in de regio.

Wij hebben de laatste vier jaar onze belangrijkste doelen bereikt, dat waren:

Onderzoek naar aardbevingsschade in de fundering van de borg. De fundering bleek gelukkig in orde.

- Het trekken van meer regionale en meer bovenregionale en buitenlandse bezoekers door de organisatie van aansprekende evenementen en tentoonstellingen.
- Het restaureren van de borg en bijgebouwen en het zo goed mogelijk herstellen van aardbevings schade.
- Het verder professionaliseren van de erfgoededucatie.
- Het versterken van ons netwerk.

Foto van de Geertsemaheerd genomen vlak na de vorige restauratie.

3. Samenvatting

Dit beleidsplan is geschreven voor de periode 2021-2024. Een groot deel van onze beleidsvoornemens zullen ook doorwerken in de periode na 2024. We hopen daarmee onder andere te voldoen aan het beleidskader van de provincie Groningen, waarbij instellingen van boven regionaal belang (zoals de Fraeylemaborg) subsidie in het vooruitzicht wordt gesteld voor een langere periode dan vier jaar.

In dit beleidsplan geeft het bestuur van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg zijn visie op de toekomst. Het plan is opgesteld met inachtneming van de belangen van de organisaties en mensen die nauw betrokken zijn bij het landgoed, zoals het bestuur van de Gerrit van Houten Stichting, het bestuur van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg, directie, medewerkers, vrijwilligers en bezoekers van het landgoed. De plannen zijn geijkt op de kadernota cultuur van de provincie Groningen en het cultuurbeleid van de gemeente Midden-Groningen dat in ontwikkeling is.

3.1 Subsidie

Voor de uitvoering van ons voorgenomen beleid zullen wij de provincie Groningen verzoeken om een verhoging van het subsidiebedrag. Die verhoging is nodig omdat de huidige subsidie niet is geïndexeerd en onze kosten, met name de lonen zijn wel gestegen. Daarnaast is ons budget voor de tentoonstellingen erg krap en zullen wij voor de grotere tentoonstellingen in de Geertsemaheerd meer moeten investeren. Een derde punt is dat er al 40 jaar een Openluchtspel wordt opgevoerd op het landgoed. Tot op heden is dit steeds gelukt door de bijdrage van de Rabobank en door het werven van gelden bij fondsen. Wij merken dat het moeilijker is om bij die laatste categorie aan te kloppen want er is zeer veel concurrentie op dit gebied. Tal van theaterproducties zien het licht. En dat is heel mooi. Het Openluchtspel ook al is het een 'oudje' trekt veel publiek en verdient het om door te gaan.

Voor de ondersteuning van de kleinere musea en erfgoedinstellingen in onze regio hebben wij ook een budget opgenomen.

Om de borg te kunnen onderhouden en goede presentaties te maken hebben we de laatste jaren gemiddeld € 400.000 bij fondsen opgehaald. Daardoor waren de restauraties mogelijk en is ook het folly project tot stand gekomen. Wij zijn de fondsen zeer erkentelijk voor hun geweldige steun.

Ook de benchmark 2017 van Museana¹ laat zien dat wij zelf zeer veel inkomsten genereren. De subsidie van overheden per bezoeker is bij Fraeylema € 2,67, bij de andere 355 musea € 16,08.

¹ Benchmark van de Nederlandse Museum Vereniging

Subsidieverhoging Provincie Groningen	
Huidige subsidie	€ 150.000
Verhoging i.v.m. indexatie	€ 12.000
Verruiming ten behoeve van exposities	€ 38.000
Ondersteuning kleinere musea en erfgoedinstellingen	€ 25.000
	€ 225.000

De meerjarenraming 2021-2024 is als bijlage bij deze beleidsnota gevoegd zie bladzijde 56.

4. De Fraeylemaborg

Het landgoed Fraeylemaborg vormt, om met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te spreken, een uniek voorbeeld van een voorname Groninger borg met bijbehorend park van opmerkelijke aanleg.

De Fraeylemaborg wordt gewaardeerd, de bezoekers van het landgoed roemen het goede onderhoudsniveau, de prachtig ingerichte kamers en leuke tentoonstellingen. De waarderingscijfers zijn hoog, 72% van de bezoekers geeft een 8 of hoger. Het is een uitdaging om ook in de toekomst de potenties van het landgoed optimaal te benutten. De Fraeylemaborg, als schitterende representant van het Groninger cultureel erfgoed, verdient dit.

De borg met bijbehorende gebouwen en het omliggende borgterrein zijn zowel cultuurhistorisch als economisch van grote betekenis.

Ondanks een eeuwenoude geschiedenis zijn het hoofdgebouw, de schathuizen en de bruggen van de Fraeylemaborg pas op 12 juli 1971 onder de bescherming gebracht van de Monumentenwet. Per 29 mei 1986 werden ook de andere onderdelen en het park (met uitzondering van de Oranjerie, die deze status kreeg op 15 juli 2009) als rijksmonument aangemerkt.

In het besluit van het ministerie van 04-01-1989 staat vermeld: “**BUITENPLAATS FRAEYLEMABORG**”. Kern van een adellijk goed, gevormd door een edelmanshuis met bijbehorende gebouwen en terrein, behorende tot de zeer schaarse Groninger borgen met een omvangrijke parkaanleg.....”.

En over het park: “- dat het de enige van de weinige nog bestaande Groninger borgen betreft die bovendien een groot en vrij gaaf bewaard park bezit,

- dat dit park een door de grondparcellering bepaalde, karakteristieke langgerekte vorm vertoont,
- dat deze vorm extra wordt geaccentueerd door een bijna over de volle lengte aangegeven, grotendeels door bebossing omsloten middenas,
- dat bij de verandering in landschapsstijl de heldere, grootse opzet van de eraan ten grondslag liggende laat-barokke aanleg herkenbaar is gebleven,
- dat het bij gelegenheid aangebracht padenpatroon bij uitzondering grotendeels onveranderd is gebleven,

Groninger Borgenkaart.

- dat tot de versiering van het park een aantal monumentale 18de-eeuwse siervazen en beelden behoren”.

In de zestien vertrekken van de borg wordt de bewoonde sfeer tot halverwege de 20ste eeuw tot leven gebracht. Dat tijdsbeeld sluit aan op de tijdsbeelden van de twee andere museale borgen in Groningen, de Menkemaborg in Uithuizen 18e eeuws en Verhildersum in Leens 19e eeuws tot 1870.

Tot de inventaris van de borg behoren vele topstukken. Dit betreft deels objecten en kunstwerken uit de vroegere inventaris van de Fraeylemaborg zoals de staatsieportretten van Koning-Stadhouder Willem III en zijn vrouw Mary Stuart. Ook zijn er belangrijke objecten in bruikleen van derden, zoals bezittingen van de in 2009 overleden laatste borgvrouwe mevrouw Louise Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren.

In de borg wordt permanent het werk van de schilder Gerrit van Houten (1866-1934) en van andere belangrijke tijdgenoten getoond. Van bijzonder cultuurhistorisch belang zijn ook enkele onderdelen van het historische interieur, zoals het stucwerk van de vestibules, de Grote en Kleine zaal, de het beschilderde plafond van de Rode Kamer en de behangsels in de Logeerkamer en de Gele Kamer.

Eveneens permanent wordt een collectie [Oranje Nassau](#) tentoongesteld met daarin portretten, historiereprenten en keramiek rond het Nederlands vorstenhuis. Verspreid door de borg is een collectie Oosters porselein te zien, met uitgebreide aandacht voor Famille rose, Famille verte en Imari.

Op het landgoed worden jaarlijks meerdere wisselexposities georganiseerd. Veelal zijn er twee exposities van kunstenaars

Rozen en Petunia's, Gerrit van Houten 1882.

van bovenregionaal belang en één expositie geïnspireerd op de eigen collectie en verhalen van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: de Gerrit van Houten Stichting, de Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting van der Wyck de Kempnaer. Zo zijn er tentoonstellingen geweest van Evert Thielen, schetsen van Rembrandt, De Ploeg, de noordelijke realisten, architectonische ontwerpen van het project 'New Follies op Fraeylema en het erfgoedplein van Slochteren'. De exposities vinden ook plaats in de follies in het park. Zo was daar in 2019 de glaskunst van Bernard Heesen te zien en in 2018 het fotogedeelte van de expositie Borgkinderen. Het is de bedoeling dat wij in de nabije toekomst ook gaan exposeren in het Rijksmonument Geertsemaheerd. Het huidige expositiepaviljoen in het Koetshuis zal dan dienen als een teaser voor de grotere expositie in de Geertsemaheerd. De follies zullen we blijven gebruiken voor mini-exposities.

De Fraeylemaborg is sinds 2001 een geregistreerd museum en voldoet aan de eisen van goed museaal beheer. Voor het behoud van die erkenning wordt de museale praktijk sinds 2016 steekproefsgewijs doorgelicht. Vanaf begin 2010 kunnen bezoekers van het landgoed ook gebruik maken van de Museumjaarkaart.

Fairs

Om een breed publiek te trekken organiseren wij jaarlijks zes Fairs. We organiseren een Pinksterevenement waar de strijd tussen de Spaanse en Staatse troepen wordt nagespeeld. De re-enacters komen uit heel Europa. Op tweede Paasdag houden we Groei en Bloei. Dit evenement organiseren we samen met de Groei en Bloei afdeling Midden-Groningen. Omdat er ook heel veel planten te koop zijn die je elders niet vindt is het evenement populair bij de toptuiniers maar ook bij de aanrommelende tuinliefhebber. Met twee Brocanteurs organiseren we een werkelijk unieke Brocante markt. Die dagen waan je je bij een Frans kasteel. Voor de Kunstmarkt worden elk jaar nieuwe kunstenaars zowel professionals als amateurs uitgenodigd. Muziek en dans verluchtigen dit evenement. Eenmaal in de twee jaar organiseren we een fair in samenwerking met de Lions Skiramere. Ons [Blote Voetenpad](#) dat we in augustus gedurende 10 dagen organiseren is een doorslaand succes. We sluiten het jaar af met een Kerstmarkt inclusief kunstijsbaan.

Kleinere evenementen zoals een culinaire voettocht langs de follies, een jongerencultuurdag georganiseerd door Jong Goud Slochteren, een bomencongres, trouwinloopdagen, entdagen voor fruit, paddenstoel- en kaboutertochten, wandelingen naar kerk en molen vinden doorlopend plaats.

Van hout uit het park hebben de mensen van De Olle Bongerd, die mede ons park onderhouden, een treintje gemaakt, dat goed in de smaak valt bij de bezoekers aan het Blote Voetenpad.

4.1 Fraeylema en het nationale monumentenbeleid

In de twaalfde eeuw bouwde een voortvarende Groninger, die zichzelf toen waarschijnlijk hoofdeling noemde, een steenhuis op de plaats waar zich nu de keuken van de Fraeylemaborg bevindt. Dat was geen luxe. Het waren roerige tijden en om de veiligheid van have en goed te verhogen werd een steenhuis gebouwd. Ongeveer 3000 jaren daarvoor verloor een lid van de 'Klokbekergroep' zijn bijl op het terrein waar nu het landgoed ligt. Dat verlies zal hij zeker hebben betreurd. Zo'n object, met slechts de hulp van andere stenen te vervaardigen, maakte de bijl tot een kostbaar bezit dat je succesvoller maakte in het dagelijks leven. Zowel de hoofdeling als de prehistorische boer deden aan planning, maar die plannen opschrijven, dat deden ze niet.

De vroegere borgheren maakten zeker geschreven plannen. Zo heeft Henric Piccardt² (1636-1712), als kamerheer van de Zonnekoning Lodewijk XIV en behangen met een in Orléans behaalde doctorstitel, zeker zijn voornemens aan het papier toevertrouwd. En ook latere borgheren hanteerden de pen om te plannen. In het huisarchief van de Fraeylemaborg zitten tal van stukken die betrekking hebben op onderhoud van borg en terreinen. Vanaf het moment dat de borg in 1972 in handen kwam van de Gerrit van Houten Stichting en een museale functie kreeg, zijn er beleidsplannen gemaakt.

In Nederland begon de speciale zorg voor monumenten in 1873 met Victor de Stuers die zich energiek inzette voor het behoud van erfgoed. De Vestingwet maakte de sloop mogelijk van allerlei authentieke en waardevolle elementen. Zo verdwenen in veel oude steden tal van gebouwen en vestingwerken.

1875 werd binnen het Ministerie van Binnenlandse Zaken de afdeling Kunsten en Wetenschappen ingesteld. Die kwam onder leiding te staan van Victor de Stuers. Die afdeling verstreekte subsidies voor restauraties van monumenten. Toenmalig borgheer A.J. Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren (1838-1882) had bijzondere belangstelling voor monumenten en werd in 1874 benoemd tot correspondent van de Rijks Adviseurs voor de Monumenten van Geschiedenis en Kunst.

In 1903 begon een rijkscommissie met het opstellen van de eerste monumentenlijst, die alle 'voor tenminste vijftig jaar vervaardigde zaken' van algemeen belang inventariseerde. Alle vóór 1850 gebouwde objecten werden op schoonheid en cultuurhistorische waarde beoordeeld. Zo ontstond de zogenaamde 'Voorlopige Lijst van Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst' (1922-1928). Deze lijst diende als leidraad

² *Syndicus der Ommelanden, erfschepper van het zijlvest der Drie Delfzijlen, curator van de Groninger hogeschool, en Heer van Slochteren, Kolham, Foxham, half Schildvowolde en de beide Harksteden, collator van de Harksteder kerk.*

om sloop van waardevolle bouwwerken te voorkomen en ze eventueel met subsidie in stand te houden. De lijst heeft lange tijd dienst gedaan als concept-monumentenregister.

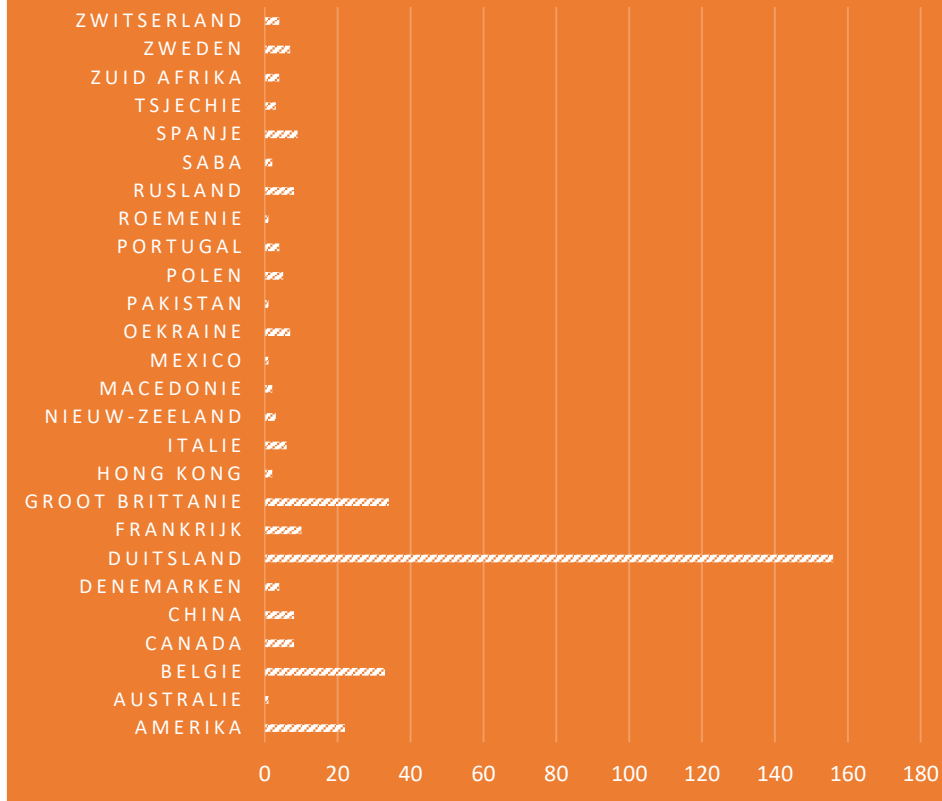
4.2 Economische betekenis van Fraeylema

De bezoekersaantallen van de Fraeylemaborg ontwikkelen zich de laatste jaren positief.

Jaar	Museaal bezoek	Telpalen park	Bijzonderheden
2004	20.000*	51.000	Tentoonstelling Honderd jaar Ot en Sien
2005	23.000	58.000	Tentoonstelling F.H. Bach, leermeester van de Ploeg
2006	31.000*	61.000	Staal op Fraeylema, in het park
2007	27.000	48.000	Bouwkunst op Fraeylema in samenwerking met de Academie voor bouwkunst
2008	28.000*	49.000	Beeld op Fraeylema, in het park
2009	27.000	56.000	Gas in glas, in het park. Opening tentoonstellingsruimte
2010	28.440*	40.525	Jetses aan de wand, Topstukken Fraeylema
2011	25.298	39.247	Francine Schrikkema, Trouwen op Fraeylema
2012	34.170*	58.104	Expositie in kader Gerrit van Houten prijs, Janneke Brinkman
2013	29.106	52.063	Hans van Bentem, Jacqueline Kazemier
2014	31.509*	50.750	Vorstelijke varia, Etsen van Rembrandt
2015	30.829	36.693	New follies in ontwerp, Evert Thielen, Mesdag
2016	29.247*	49.003	Toen gewoon achteraf bijzonder over de jongste bewoningsgeschiedenis van de borg. De follies waren allemaal klaar en gingen open.
2017	31.163	62.505	Keramiek van Picasso en tijdgenoten
2018	37.655*	46.695	Borgkinderen en Honderd jaar Ploeg
2019			Fotografie Marie-Jeanne van Hövell tot Westeflier, Glaskunst Bernard Heesen

* Dit is een jaar waarin Culinair Fraeylema plaatsvond. Dat heeft gemiddeld een positieve invloed op het aantal bezoekers.

STEEKPROEF HERKOMST BUITENLANDSE BEZOEKERS

Via [marktonderzoek](#) is bekend waar de bezoekers vandaan komen. Uit onderstaande grafieken blijkt dat van 2007 tot met 2010 de bezoekers die een bezoek aan de borg en het koetshuis brachten voor 29% van buiten de drie noordelijke provincies kwamen. Van 2010 tot en met 2015 was dit percentage 44% en van 2015 tot en met 2019 42%.

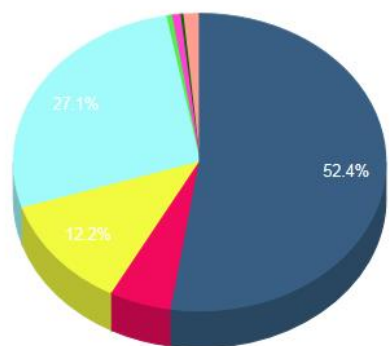
Daarmee is onze doelstelling om bovenregionaal publiek te trekken behaald.

Het percentage buitenlandse bezoekers is toegenomen tot 5%. Wij vragen mensen die geen Nederlands spreken of we mogen weten waar ze vandaan komen. Dat noteren we. Dit is dus geen uitputtend onderzoek maar een steekproef die een goede indruk geeft van de herkomst van het buitenlandse bezoek.

Wie er allemaal ons park bezoeken meten we niet, maar zeker is dat het park veel gebruikt wordt door de bevolking in de regio. 'Eem naor 't Slochterbos', zit mensen in de genen.

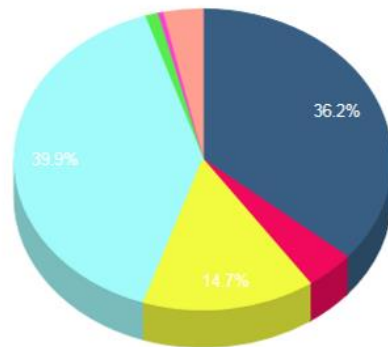
Gegevens van 4 september 2007 tot en met 2 november 2010

4. Waar woont u?

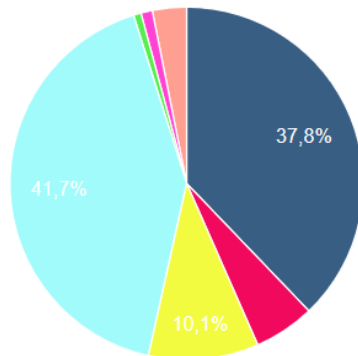
Gegevens van 1 november 2010 tot en met 5 oktober 2015

4. Waar woont u?

Gegevens van 6 oktober 2015 tot en met 12 augustus 2019

4. Waar woont u?

Aan de hand van kengetallen hebben we berekend wat de economische effecten van het landgoed zijn.

Wij verwachten tegen 2024 45.000 museale bezoekers naar het landgoed en de Geertsemaheerd te trekken en er worden 50.000 bezoeken gebracht aan het park. De bezoekers aan Restaurant de Boerderij zijn hierbij niet meegeteld. Deze bezoekersstroom genereert jaarlijks in de regio een omzet van € 2 miljoen.

De Fraeylemaborg is een toeristische trekker van betekenis ondanks de ligging in de periferie.

In de hierna volgende tabel vindt u de cijfers die dit staven.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bezoekers landgoed**							
Borg	37655	38032	38412	38796	39184	44576	45022
Park	46695	47162	47634	48110	48591	49077	49568
Dagrecreanten							
Dagrecreanten Borg	30124	30425	30729	31037	31347	35661	36017
Dagrecreanten Park	37356	37730	38107	38488	38873	39262	39654
Besteding per persoon per dag	€ 15,07	€ 15,52	€ 15,99	€ 16,47	€ 16,96	€ 17,47	€ 17,99
Dagrecreanten Borg	€ 453.969	€ 472.264	€ 491.296	€ 511.095	€ 531.692	€ 623.000	€ 648.107
Dagrecreanten Park	€ 703.694	€ 732.053	€ 761.554	€ 792.245	€ 824.172	€ 857.386	€ 891.939
Totaal	€ 1.157.662	€ 1.204.316	€ 1.252.850	€ 1.303.340	€ 1.355.865	€ 1.480.387	€ 1.540.046
Verblijfsrecreanten							
Verblijfsrecreanten Borg	7531	7606	7682	7759	7837	8915	9004
Verblijfsrecreanten Park	9339	9432	9527	9622	9718	9815	9914
Besteding per persoon per dag	€ 36,30	€ 37,39	€ 38,51	€ 39,67	€ 40,86	€ 42,08	€ 43,34
Verblijfsrecreanten Borg	€ 273.375	€ 284.392	€ 295.853	€ 307.776	€ 320.180	€ 375.164	€ 390.284
Verblijfsrecreanten Park	€ 339.006	€ 352.668	€ 366.880	€ 381.665	€ 397.047	€ 413.047	€ 429.693
Totaal	€ 612.381	€ 637.060	€ 662.733	€ 689.442	€ 717.226	€ 788.212	€ 819.977
Totale besteding in de regio	€ 1.770.043	€ 1.841.376	€ 1.915.584	€ 1.992.782	€ 2.073.091	€ 2.268.599	€ 2.360.023
* Bronnen Kerncijfers R&T Provincie Groningen 2015							
* NBTC 2018							
* Verwachte toename bestedingen 6,9% wij rekenden met 3%							
* Toename bezoekers 1%							
** Bezoekers 80% dagrecreant 20% verblijfsrecreant							

5. Huidige activiteiten

5.1 Wat heeft het landgoed te bieden

Bezoek aan de borg

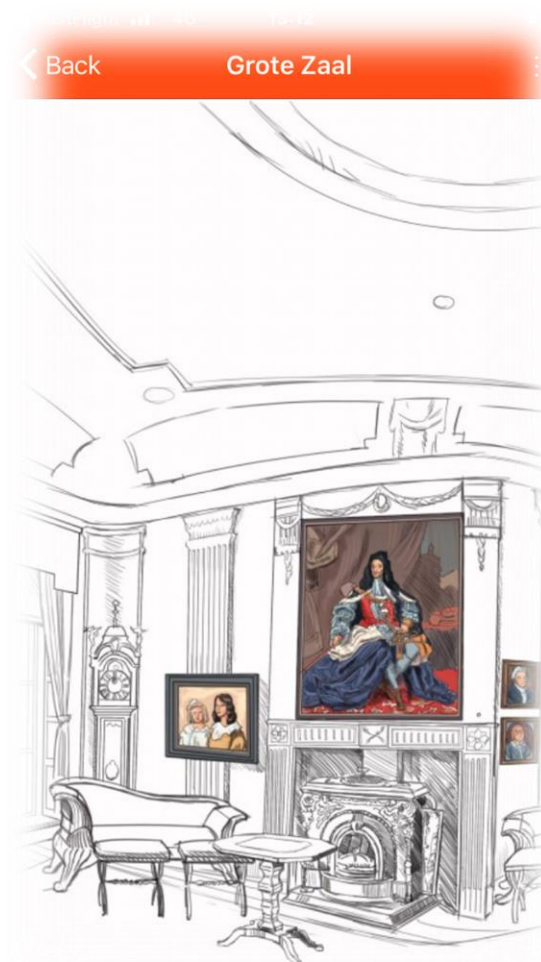
De zestien vertrekken van de borg hebben een inrichting die de bewoonde sfeer tot halverwege de 20ste eeuw tot leven brengt. Duidelijk wordt hoe het leven voor familie en personeel in dit fraaie huis van stand was. Bezoekers krijgen een bezoekershandleiding (beschikbaar in zes talen) en kunnen gratis gebruik maken van de audioguide. In de borg draait een film met een interview met mevrouw Groenveld - Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren, de laatste bewoonster van de borg.

Via een app worden onzichtbare verhalen over schilderijen en andere objecten verteld. De bezoeker kan deze app downloaden of gebruik maken van de tablets die wij ter beschikking stellen. Ook de rondleiding op afspraak is nog steeds populair.

In tegenstelling tot veel andere borgen en kastelen hanteert de Fraylemaborg geen wintersluiting.

De Fraylemaborg wordt het hele jaar door ook als trouwlocatie gebruikt. Er kan worden getrouwd in de kleine zaal, de grote zaal en buiten in het park.

Wekelijks voorziet het bloementeam de borg van verse bloemstukken. Dit wordt door de bezoekers heel erg gewaardeerd want doorlopend ontvangt het team complimenten voor de bloemen via het gastenboek.

Screenprint van de Fraylema app. Alle kamers zijn getekend, elk ingekleurd object kan worden aangeklikt voor een verhaal.

Exposities in het koetshuis

In het koetshuis worden driemaal per jaar exposities georganiseerd, waarbij zeker twee van de exposities van bovenregionale importantie zijn. In de voormalige paardenstal bevindt zich de filmzaal, waar films worden gedraaid die te maken hebben met de aangeboden tentoonstelling en met de geschiedenis van het landgoed. De bezoeker kan een keuze maken uit deze films. In het koetshuis bevindt zich ook de museumwinkel met boeken over de regionale geschiedenis, literair werk uit het noorden en vele publicaties over het landgoed. Een groot deel van de publicaties is ook te koop in onze webwinkel. Er is ook een wand gevuld met informatie over andere toeristische attracties in de regio. Streekproducten, kunstnijverheid en regionaal geproduceerde kunst- en kunstnijverheid maken het aanbod compleet. De museumwinkel wordt gerund door een team van vrijwilligers.

Glaskunst van Bernard Heesen in de Orangerie in 2019.

De Orangerie

In de tweede ruimte van de Orangerie bevindt zich de tentoonstelling over de totale geschiedenis van het landgoed vanaf de [ijstijd](#) tot heden. Er zijn films, spelletjes voor kinderen en een maquette van het landgoed te zien. De eerste ruimte wordt in de zomer gebruikt voor workshops en fairs en soms ook voor tentoonstellingen. 's Winters worden de historische kuipplanten hier opgesteld. In 2019 kwam de glaskunst van Bernard Heesen prachtig uit in de Orangerie.

Wandeling in het park

De wandeling in het park is populair. Bij de museumbalie kunnen bezoekers een sleutel halen zodat zij ook in de follies kunnen. Alle paden samen hebben een lengte van 6,3 kilometer. Het park is opgenomen in de langeafstandswandelroute Het Pronkjewailpad. Ten behoeve van dit pad is er een mogelijkheid gemaakt om het park aan de achterzijde te verlaten. Kinderen kunnen het Sprokkelpad doen. Zij vinden in kluisjes in de grond opdrachten om uit te voeren.

In het park organiseren we jaarlijks een [paddestoelentocht](#) en een [stinzenplantentocht](#) die door experts worden uitgezet. Er is een kaboutertocht en in de zomervakantie 10 dagen lang het populaire Blote Voetenpad. Ook het eieren zoeken met Pasen is een succes. Ook van wandelingen met een gids wordt gebruik gemaakt. De gids behandelt de cultuurhistorische betekenis van de tuin en de natuurwaarden.

Kinderen en erfgoededucatie

In de borg kunnen kinderen zich verkleeden als ridder of jonkvrouw en op speurtocht gaan door de borg.

Op het voorterrein kan (zoals de borgkinderen ooit deden) met oud Hollandse spelletjes worden gespeeld, zoals hoepels, stelten en croquet. De spelletjes staan klaar bij de museumwinkel. Bij elke tentoonstelling organiseren we doe-activiteiten voor kinderen, zoals glasbeschilderen, boetseren, schilderen.

Er is een molenwandeling speciaal voor kinderen met een route van de Fraeylemaborg naar de Fraeylema molen aan de Groenedijk.

Geertsemaheerd

De Geertsemaheerd ligt vlak bij de Fraeylemaborg. Vóór de Geertsemaheerd ligt de oudste slingertuin. Als de plannen doorgaan zal deze tuin worden hersteld en ook de nutstuin zal opnieuw in gebruik worden genomen. Een bezoek aan de exposities in de Geertsemaheerd en een bezoek aan de slingertuin vormen een aantrekkelijk toeristisch product. Er zijn veel horecabedrijven in Slochteren. Het is daarom niet de bedoeling dat de Geertsemaheerd een concurrent van deze bedrijven wordt. De bestaande horecabedrijven krijgen de kans om op Geertsema te cateren.

Restaurant en Boerderij

Restaurant de Boerderij is een aantrekkelijke uitspanning voor het nuttigen van een kopje koffie, lunch of diner, of het vieren van een feest. Het restaurant heeft twee kleinere eetzaal en in de schuur van de Boerderij een zaal voor 300 personen. Het etablissement wordt gebruikt voor bruiloften en partijen, concerten, toneelvoorstellingen, bedrijfstrainingen en condoleance bijeenkomsten. De samenwerking met het landgoed is intensief, vooral tijdens de uitvoering van de vele evenementen. De grote zaal van de Boerderij vervult vaak een belangrijke functie.

In de Boerderij is recent een invalidentoilet gebouwd, die ook kan worden gebruikt als het restaurant gesloten is en de borg wel open is.

5.2 De evenementenkalender

Fraeylemaborg kent een uitgebreide evenementenkalender. Het hele jaar door worden tal van activiteiten georganiseerd, zoals een tuinfair “Groeï en bloei op Fraeylema”, living history met Pinksteren, de Kunstmarkt, het Openluchtspeel, Fraeylema Culinaire, de Koetsentocht, de Oldtimertocht, de Kerstmarkt. De populaire paddenstoelentocht, het kabouterpad, het Blote Voetenpad, het eieren zoeken en de wandelingen door het park onder leiding van een natuurgids vallen bij het publiek zeer in de smaak. Ook zijn er wandelingen naar de molen aan de Groenedijk en naar de kerk van Slochteren. Daarnaast worden regelmatig verschillende concerten en lezingen georganiseerd. Vele lokale organisaties wordt de mogelijkheid geboden het landgoed te betrekken bij hun activiteiten, mits passend binnen de cultuurhistorische context.

5.3 Educatie

Jeugdige bezoekers zijn belangrijk voor de toekomst van het landgoed. Mensen die in hun jonge jaren musea en erfgoedinstellingen hebben bezocht komen veelal op latere leeftijd terug. Bovendien is cultureel aanbod belangrijk voor het ontwikkelen van creatieve vaardigheden.

In het kader van een leven lang cultuur is het betrekken van scholen bij het landgoed en het bieden van cultuureducatie aan kinderen van het grootste belang.

Op het gebied van educatie worden de volgende activiteiten ontplooid:

- Het [Aletta Jacobscollege](#) uit Hoogezand komt elk jaar met alle eersteklassers naar het landgoed voor het project ‘Verken je omgeving’.
- Alle groepen 7 en 8 van de basisscholen in de voormalige gemeente Slochteren doen mee aan het programma van de Open Monumentendag. Elk jaar wordt een speciaal thema uitgewerkt en is een bezoek aan de borg opgenomen in het programma. Andere scholen uit de nu gefuseerde gemeente Midden-Groningen worden ook in de gelegenheid gesteld aan dit programma mee te doen.
- Scouting Fraeylema is gevestigd op het Landgoed. Het park wordt gebruikt voor spel en daardoor maken de scouts kennis met de cultuurhistorische aspecten.

Erfgoededucatie in de keuken van de borg.

- Leerlingen van AOCterra en TerraNext krijgen op het landgoed les over groenonderhoud en cultuurhistorie.
- Wij nemen producten af in het kader van het project “Regio leren”, waarbij leerlingen als echte ondernemers via een offerte-traject werk op het landgoed moeten verwerven.
- Tientallen scholen brengen klassikaal een bezoek aan het landgoed. Zij doen een speurtocht in de borg of ontdekken buiten het Sprokkelpad.
- In het kader van ‘Erfgoededucatie met kwaliteit’ is er een traject ontworpen samen met de basisscholen waarbij de leerlingen het verschil leren kennen tussen upstairs en downstairs. Zij spelen tijdens deze lessen het personeel van de borg of juist de kinderen van de borgheeren vrouw.
- Internationale studenten die in de stad Groningen studeren brengen in het kader van de kennismaking met hun nieuwe woonomgeving een bezoek aan de Fraeylemaborg.
- De Fraeylemaborg vervult een kernrol in het project Culturele Mobiliteit. De groepen 3 en 4 uit de gehele provincie kunnen met de erfgoedbus een bezoek brengen aan de Fraeylemaborg. Het gaat om ruim 700 kinderen per jaar.
- Wij werken samen met de leerstoel ‘Historische Buitenplaatsen’ van de Rijksuniversiteit. Jaarlijks wordt er college gegeven op het landgoed.

6. Kwaliteit en professionaliteit

6.1 Bestuur

Het in 2008 aangetreden bestuur heeft samen met de directie vanaf het begin ingezet op verbreding van de samenwerking. Alle contacten met partners (overheden en stichtingen) zijn versterkt en voor uitvoering van exposities en evenementen werken we samen met tal van maatschappelijke organisaties, collegamusea en erfgoedorganisaties. Het bestuur functioneert op afstand maar is een belangrijk aanspreekpunt en partner voor de directie.

6.2 Medewerkers, vrijwilligers

Het aantal betaalde medewerkers bedraagt 4,25 FTE. In totaal zijn er 98 vrijwilligers die minimaal 2 dagdelen per maand werken, waaronder 30 bestuurders van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg, de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg, de Jan Menze van Diepen Stichting, de Jonkheer Van der Wijck Stichting en het bestuur van de eigenaar van de borg de Gerrit van Houten Stichting.

Bij de verschillende fairs en evenementen zijn nog extra vrijwilligers actief, dat gaat om totaal 175 mensen.

Wij hebben geen enkele moeite met het werven van nieuwe vrijwilligers als er door ouderdom of ziekte een plaatsje vrijkomt. Ook vinden we makkelijk goede nieuwe bestuurders.

6.3 Onderhoud

Fraeylemaborg werkt met onderhoudsplannen voor gebouwen en terreinen. De benodigde onderhoudsgelden liggen vast in de meerjarenbegroting.

Plaatsing van isolerende folie op het dak van De Boerderij. Foto Spot Companion.

Er zijn meerjarenplannen voor:

- het onderhoud van de borg, het koetshuis en de boerderij
- het onderhoud van de Oranjerie
- groenonderhoud voor het park
- de klassieke tuinbeelden
- de follies
- de duiventil
- de kademuren en toegangspoorten

Deze plannen dienen tevens als onderlegger voor de subsidieregeling instandhouding monumenten.

Jaarlijks wordt gemonitord of de plannen goed aansluiten bij de onderhoudssituatie in de praktijk. Op grond van rapportage door de Monumentenwacht en onze eigen deskundigheid wordt het uitvoeringsplan gemaakt. Door veel aandacht aan het onderhoud te besteden worden dure achterstandssituaties voorkomen.

In de jaren 2019 en 2020 heeft een grote restauratie plaatsgevonden, een restauratie die elke 30 jaar z'n beslag moet krijgen. Gelijktijdig met deze restauratie zijn de gebouwen duurzamer gemaakt. De daken zijn geïsoleerd en er is monumentenisolatieglas geplaatst.

Bij het beheer en onderhoud van het landgoed wordt rekening gehouden met de natuurwaarden.

6.4 Public relations

Fraeylema heeft zich ontwikkeld tot een sterk merk. Dat is mooi, maar het onderhouden van dit merk vergt doorlopend aandacht. Wij werken daartoe met een mix van communicatieproducten:

Zicht op restauratie van De Boerderij in 2019. Foto Spot Companion.

- Belangrijk zijn Facebook en Instagram. Deze middelen stellen ons in staat heel direct contact te leggen met onze doelgroepen omdat we via de systemen goed kunnen segmenteren.
- De website blijft onverminderd belangrijk. Via de [website](#) hebben we ook online [ticketverkoop](#) voor de gewone toegangskaarten voor de borg, maar ook voor het theatervoorstellingen en fairs.
- Fraeylema Nieuws, een digitale nieuwsbrief die elke 3 maanden verschijnt legt vooral contact met de Vrienden van het landgoed, onze bezoekers die de nieuwsbrief willen ontvangen en de vrijwilligers. 930 adressen hebben een abonnement.
- De Fraeylemafolder met op de achterkant het jaarprogramma. Wordt driemaal per jaar verspreid op 700 punten in de drie Noordelijke provincies.
- Persberichten bij alle activiteiten die op Fraeylema plaats vinden. De pers reageert daar zeer positief op. Bij belangrijke activiteiten geven wij ook persberichten in de Duitse taal uit.
- Plaatsen van informatie op websites van manifestaties waaraan Fraeylema meedoet, Oktober kindermaand, Monumentendag, De week van de geschiedenis et cetera.
- Er wordt veelvuldig en goed samengewerkt met Marketing Groningen en heel intensief met [Marketing Midden-Groningen](#).
- Plaatsen van advertenties in toeristische magazines en het Museum Magazine
- Radio en TV reclame
- Publicatie van boeken en catalogi.
- A0 poster campagnes langs de weg.
- Adverteren op Museum TV.
- Onze nieuwe [app](#) wordt gebruikt tijdens een bezoek aan de borg maar kan ook worden benaderd via internet, zodat onze online bezoekers ook kennis kunnen nemen van de verhalen en achtergronden in deze app.

Verder wordt doorlopend marktonderzoek uitgevoerd. Bezoekers aan het landgoed wordt gevraagd hun emailadres op te geven. Vervolgens krijgen zij per mail het verzoek deel te nemen aan het marktonderzoek. Aan het einde van het onderzoek wordt de geënquêteerden gevraagd of zij Fraeylema Nieuws willen ontvangen. De respons daarop is positief.

Ook doen we ieder jaar mee aan Museana de benchmark van de Nederlandse Museum Vereniging.

7. Bouwstenen voor nieuw beleid

‘Wat organiseren jullie veel’, krijgen wij vaak te horen. En dat klopt, wij organiseren veel en telkens voor een andere doelgroep. Maar alles vindt plaats binnen onze missie, die luidt: *“Wij willen de cultuurhistorische waarden van het Landgoed Fraeylemaborg behouden en ontwikkelen, in combinatie met een daarop afgestemd scala aan functies en activiteiten, voor een zo breed mogelijk publiek”*.

Wij zien dat de verdere digitalisering van de samenleving voortschrijdt en doen daar als landgoed aan mee. Maar heel bewust maken we ook producten die niets met beeldschermen te maken hebben. En dat is erg modern want er is absoluut een trend te bespeuren waarbij het beeldscherm terzijde wordt gelegd. Mensen merken dat hersens af en toe moeten worden gereset en dat kan prima op ons landgoed.

Een andere trend die wij bespeuren is dat institutionele samenwerking minder belangrijk wordt en dat samenwerking in netwerken het eenvoudigst en meest succesvol is. Belangen en initiatieven samenbrengen zodat de kwaliteit en het effect daarvan op een hoger plan komen, dat is waar wij ons op richten.

Sterkte-zwakte analyse

Om de doelen in dit beleidsplan scherp te krijgen is de Sterkte Zwakte Analyse geactualiseerd.

Sterke punten: eigenheid, uniciteit, uitstraling en aanzicht van het borgcomplex in combinatie met het Engelse landschapspark, de waardevolle kunstcollecties in de borg en van de op het landgoed aanwezige stichtingen, het Koetshuis met winkel en tentoonstellingsruimte en de Oranjerie. Het sterke netwerk.

Zwakke punten: afhankelijkheid van subsidiegevers, weinig recreatief- toeristische mogelijkheden in Slochteren en omstreken en in de provincie Groningen als totaal. Moeilijk om toeristen uit Drenthe naar Slochteren te trekken.

Kansen: Het betrekken van de Geertsemaheerd bij het landgoed, het programmeren van internationaal aansprekende exposities, de bouw van het Multifunctioneel Centrum Houtstek op het erfgoedplein van Slochteren. De groeiende horeca rond het Erfgoedplein. De folly's in het park en op het erfgoedplein die een unique selling point vormen en bovendien extra expositieruimte bieden. Het

Koning Willem Alexander kijkt tijdens Koningsdag 2018 op de Grote Markt in Groningen het model van de Fraeylemaborg dat geplaatst is op een triltafel door onderzoekers van de Hanze Hogeschool.

attractiever maken van het landgoed voor jonge mensen en gezinnen. Het nieuwe natuurgebied 't Roegwold. Ruime mogelijkheden om fondsen te werven, met name fondsen die zijn bedoeld als tegenwicht omdat de aardbevingsschade de regio naar beneden haalt. De verwachte groei van het toerisme.

Bedreigingen: De borg ligt in het aardbevingsgebied en lijdt onder aardbevingen. Vergrijzing van bezoekers en vrijwilligers, stijgende onderhoudslasten voor gebouwen en monumentaal groen en verhoging exploitatielasten door brandveiligheidsregels en inbraakwering.

8. Doelen subsidiegevers

De Fraeylemaborg ontvangt jaarlijks subsidie van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: Gerrit van Houten Stichting , Van Houten Stichting, Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting Van der Wyck-de Kempnaer. Deze stichtingen verbinden aan hun steun de voorwaarde dat hun collecties onder de aandacht worden gebracht van het publiek. Soms helpen ze extra bij het realiseren van projecten die hun collecties of het landgoed ten goede komen.

Daarnaast krijgt de borg jaarlijks subsidie van de provincie Groningen en gemeente Slochteren.

In het onderstaande wordt aangegeven in hoeverre Fraeylema voldoet aan de voorwaarden en intenties van alle subsidiegevers.

8.1 Provincie en gemeenten

Uit het cultuurbeleid van de provincie en de gemeente Midden-Groningen destilleren wij de volgende trends en wensen:

- Cultuur voor iedereen. Het culturele aanbod moet spannend zijn met een brede dekking en voor iedereen toegankelijk, op die manier versterkt cultuur leefbaarheid.
- Het aanbod moet bruisend en vernieuwend zijn.
- De culturele biografie van landgoed en regio dienen gekoppeld te worden aan het hier en nu.
- Ontwikkeling van erfgoed en landschap.
- Het stimuleren van internationalisering.
- Het leggen van nieuwe verbindingen binnen en buiten de eigen sector is van belang.
- Cultuureducatie dient prioriteit te hebben.
- Aandacht voor diversiteit.
- Ondersteunen van digitalisering.

- De trend dat werk volgt op wonen zet zich door. Daarom is een goed cultureel aanbod van grote importantie voor economische ontwikkeling.
- De arbeidsmarkt vraagt om creatievelingen en die moeten worden gevoed door een goed aanbod.
- Het presenteren en in stand houden van de collectie Groningen.
- Het stimuleren van vernieuwing binnen de erfgoedsector.
- Het zelf maken van kunst als professional of amateur dient gestimuleerd te worden.
- Sterke erfgoedinstelling verantwoordelijkheid geven voor regio.

Al deze beleidsdoelstellingen van de Provincie en gemeente sluiten aan bij ons beleid.

8.2 Gerrit van Houten Stichting en Van Houten Stichting

De Gerrit van Houten Stichting beheert het werk van Gerrit van Houten (1866-1934), dat bestaat uit schilderijen, aquarellen en tekeningen van deze destijds jonge talentvolle kunstenaar. Hij maakte dit werk tussen zijn veertiende en vierentwintigste levensjaar: 880 tekeningen, 180 aquarellen, 85 schilderijen en 20 schetsboeken. Daarnaast bevinden zich in de collectie werken van andere kunstzinnige Van Houtens en van tijdgenoten, onder wie diverse kunstenaars van de Haagse School. Tevens is er een collectie kunstnijverheid, die deels verband houdt met de familie Van Houten.

De Gerrit van Houten Stichting heeft statutair de opdracht het werk van Gerrit van Houten en tijdgenoten onder de aandacht van het publiek te brengen.

De Gerrit van Houten Stichting en de Van Houten Stichting zijn eigenaar van de borg, alle gebouwen en het park. In de beheerovereenkomst met de Gerrit van Houten Stichting is vastgelegd dat de Stichting Landgoed Fraeylemaborg zich verbindt het landgoed in goede staat te onderhouden, de bestaande samenhang van borg, bijgebouwen en terreinen en het monumentale, historisch culturele en landschappelijke karakter ervan te behouden. In de Bruikleenovereenkomst kerncollectie is geregeld (en door de Museum Vereniging geaccepteerd) dat de kunst- en kunstnijverheidscollectie van de Gerrit Van Houten Stichting wordt beschouwd als de kerncollectie van het landgoed Fraeylemaborg.

Enkeelmaal in de vier jaar organiseert de Van Houten stichting de Gerrit van Houtenprijs een wedstrijd waarbij jonge kunstenaars wordt gevraagd te reflecteren op het werk van Gerrit van Houten.

8.3 Jan Menze van Diepen Stichting

Deze Stichting beheert een collectie van ruim 9.000 objecten, verzameld door Jan Menze van Diepen (1905-1994). Er zijn vier deelcollecties: Oosters keramiek (2800 nummers) , prenten en keramiek rond het Huis Oranje-Nassau (3350 nummers), topografische kaarten en prenten van Groningen (600 nummers) en beeldende kunst (700 nummers).

Het tentoonstellen, het publiceren over de collectie en het verwerven van nieuwe objecten vormt de doelstelling van deze stichting.

Ook wordt een leerstoel 'Chair of Asian Art'ondersteund aan de Universiteit Leiden, bekleed door prof. Dr. Anne Gerritsen.

8.4 Stichting Van der Wyck-de Kempnaer

Deze Stichting beheert een collectie die bijeen is gebracht door Jonkheer Henri W.M. van der Wijck (1927-2001). Er wordt gewerkt aan registratie van de verzameling, die onder meer bestaat uit schilderijen (17de-19de eeuw), prenten en boeken rond buitenplaatsen en kastelen en kunstnijverheid. De verzamelaar promoveerde in 1982 met de dissertatie "De Nederlandse buitenplaats".

De stichting heeft aan de Rijksuniversiteit Groningen een bijzondere leerstoel ingesteld. Prof. Dr. Hanneke Ronnes is de opvolger van de eerste bijzondere hoogleraar Historische buitenplaatsen en landgoederen, Prof. dr. Yme Kuiper. De leerstoel kent een sterk interdisciplinair karakter: zowel de geschiedenis van de bewoners van de buitenplaatsen, als ook de architectuur en interieurs van de huizen en het landschap van de bijbehorende tuinen, parken en landgoederen krijgen aandacht.

9. Bouwstenen kwaliteit en professionaliteit

Het bestuur hecht grote waarde aan kwaliteit en professionaliteit. Dat past ook bij de taak om een zo belangrijk cultuurhistorisch landgoed duurzaam te beheren en in stand te houden. De profielschets van het bestuur wordt regelmatig geactualiseerd (zie bijlage 3).

De kwaliteit wordt geborgd door planmatig te werken volgens de Code Cultural Governance (zie bijlage 4), de onderhoudsplannen voor gebouwen en groen, het veiligheidsplan en de meerjarenplanning voor exposities en de daaruit voortvloeiende jaarplanningen voor evenementen en exposities.

De Fraeylemaborg is een geregistreerd museum, dat predicaat staat borg voor een kwalitatief goede museale huishouding.

9.1 *Bouwstenen nieuw beleid bestuur*

Het bestuur van het landgoed is toegerust voor de hem toebedeelde taak. Ook sluiten de kwaliteiten van de bestuurders goed aan op het gewenste profiel. In bijlage 2 vindt u een overzicht van de CV's van de bestuurders.

9.2 *Bouwstenen nieuw beleid medewerkers en vrijwilligers*

De Fraeylemaborg heeft goede medewerkers in dienst van wie de opleiding en ervaring zijn toegesneden op de hen toebedeelde taken. In bijlage 5 treft u de CV's aan. Om de vergrijzing tegen te gaan en jonge mensen te interesseren voor het landgoed trachten wij jongeren aan te trekken als medewerker en vrijwilligers en dat lukt. Als een van de sterke punten van Fraeylema wordt de betrokkenheid van de vrijwilligers geroemd.

Het vrijwilligersteam is zeer betrokken bij het landgoed.

De trend dat vrijwilligers zich vaker voor korte perioden inzetten voor een organisatie zien wij op Fraeylema niet terug. Vrijwilligers melden zich in groten getale bij ons aan en blijven tientallen jaren voor het landgoed actief. De relatie is duurzaam. De vrijwilligers verrichten een breed scala aan werkzaamheden. Onze inzet om het vrijwilligerskorps te verjongen is in de vorige beleidsperiode en ook in de laatste vier jaar gelukt.

Om de kwaliteit en de professionaliteit goed te borgen worden medewerkers en vrijwilligers geschoold op het gebied van museaal beheer, klantvriendelijkheid, bedrijfshulpverlening, veiligheid en management. Tijdens de functioneringsgesprekken wordt de scholingsbehoefte geïnventariseerd.

Het beleid waarbij vrijwilligers hoofdvantwoordelijk worden gemaakt voor bepaalde taken kan de komende tijd verantwoord worden voortgezet.

9.3 Bouwstenen nieuw beleid onderhoud

Bij het onderhoud blijven de meerjarige onderhoudsplannen voor de borg, het koetshuis en de boerderij, de Oranjerie en het groenonderhoud in het park ook in de komende beleidsperiode een centrale rol spelen.

De voor die plannen benodigde gelden worden vastgelegd in meerjarenbegrotingen. Op basis van de jaarlijkse informatie van de Monumentenwacht en eigen waarnemingen over de feitelijke stand van zaken wordt bekeken of onderhoud noodzakelijk is of mogelijk verantwoord nog wat kan worden uitgesteld. Achterstandsituaties worden zoveel als mogelijk voorkomen.

Het streven is er op gericht dat tuinlieden en schoonmakers van de Fraeylemaborg zelf klein onderhoud kunnen uitvoeren. Het personeelsbeleid zal zich in de toekomst meer gaan richten op de inzet van mensen met dit talent.

Bij beheer en onderhoud van het landgoed moet rekening worden gehouden met de aanwezige natuurwaarden. Omdat deze voor het laatst zijn onderzocht in 2004 zal in de periode 2021-2024 een nieuwe monitoring opdracht worden verstrekt.

10. Wat is er gedaan en wat moet er worden aangepakt

In 2012 heeft het bestuur het 'Beleidsplan 2013-2016 vastgesteld. Van de Provincie Groningen vroegen wij circa 30.000 euro meer subsidie per jaar. Dit verzoek is helaas niet gehonoreerd. Desondanks zijn wij in staat geweest met veel kunst en vliegwerk onze beleidsvoornemens te realiseren, waarbij wij genoodzaakt waren op ons eigen vermogen in te teren. Dit feit samen met de investeringen in de inbraakwering, het dalen van het aantal huwelijken dat wordt gesloten in de borg, de toename van de kosten van erfgoededucatie en de omstandigheid dat we tot en met 2015 niet in aanmerking kwamen voor onderhoudssubsidie van het 23 hectare grote park, maakten het zeer moeilijk om een positief financieel resultaat te halen.

In 2017 werd de provinciale subsidie van € 112.000 opgehoogd naar € 150.000. Dit heeft ons zeker geholpen maar nog steeds is het nodig om tussen de 3 en 4 ton per jaar te werven bij particuliere fondsen om onderhoud, exposities en innovaties te realiseren. De laatste vier jaar hebben wij veel aandacht moeten besteden aan herstel van de aardbevingsschade. Wij zijn in 2017 een aantal maanden dicht geweest omdat de met sierpleisterwerk bedekte plafonds moesten worden door geschroefd en opnieuw gestuukt, ook moesten er veel scheuren, met soms een diepte van 30 centimeter, worden hersteld.

Het is goed gelukt om aansprekende tentoonstellingen te maken die ook bovenregionaal publiek trekken. De keramiek van Picasso en tijdgenoten en de glaskunst van Bernard Heesen zijn daar voorbeelden van. Ook de fotografie van Marie-Jeanne van Hövell tot Westerflier werd zeer gewaardeerd. Zoals elders vermeld, onze bezoekersaantallen stijgen.

Veel aandacht ging uit naar de grote restauratie en verduurzaming van borg en bijgebouwen in 2019 en 2020.

10.1 Wat moet er worden gedaan

Wij moeten de komende jaren opnieuw aardbevingsschade herstellen. Het managen van het proces blijft enorm veel tijd vreten. En het is slecht voor onze merknaam als wij weer dicht zouden moeten. Als een soort zwaard van Damocles hangt deze dreiging steeds boven ons hoofd.

Maar bij de pakken neerzitten gaan we niet. We willen samen met het Groninger Landschap de Geertsemaheerd redden en openstellen voor publiek. Het redden bestaat er ook uit dat wij technisch een gebouw maken dat goed tegen bevingen kan. Met de realisatie van een supergrote expositieruimte in de schuren van de Geertsemaheerd zal onze wens om meer ruimte te hebben voor de tentoonstellingen in vervulling gaan.

Met deze realisatie heeft Slochteren zich ontwikkeld tot een van de toeristische parels van de provincie. En ja wij hebben daarvoor wat extra geld nodig van de Provincie, maar we zullen ook zelf voor financiering zorgen.

Wij zijn een sterke erfgoedinstelling en nemen graag de taak op ons om in de regio kleinere musea en erfgoedinstellingen te steunen.

Wij hebben extra middelen nodig om onze missie waar te maken. De missie luidt:

“Wij willen de cultuurhistorische waarden van het Landgoed Fraeylemaborg behouden en ontwikkelen, in combinatie met een daarop afgestemd scala aan functies en activiteiten, voor een zo breed mogelijk publiek”

Charlotte Westrup helpt als vrijwilliger op de dag van het park in Hoogezand in 2019 met het wekken van interesse voor het landgoed en de tentoonstelling van Bernard Heesen.

Deze missie is afgeleid van de doelstellingen uit de statuten van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg. In hoofdlijnen gaat het daarbij om:

- het in stand houden, beheren en verder ontwikkelen van het Museum Landgoed Fraeylemaborg, omfattende de tot het Landgoed behorende gebouwen, tuinen, grachten, singels en bos, alsmede de zich daarin en rondom bevindende inventaris en museale collecties;

- het bevorderen van de kennis over het Landgoed en de zich daar bevindende collecties;
- het Landgoed open te stellen voor het publiek, de in beheer gegeven collecties ten toon te stellen en uit te breiden, alsmede het doen of laten doen van nader onderzoek naar het landgoed, de aanwezige collecties en alles wat daarop betrekking heeft.

Onderstaand wordt op de belangrijkste beleidsprioriteiten ingegaan voor jaren 2021-2024, ook hebben we beschreven wat er is bereikt in de vorige beleidsperiode.

10.2 *Wat is er bereikt en wat willen we aanpakken*

<u>Activiteit 2017 - 2020</u>	<u>Stand van zaken</u>	<u>Activiteit 2021-2024</u>
De collectie		
		De collectie van de borg groeit. Er worden steeds meer objecten verworven of in bruikleen verkregen. Dat is belangrijk omdat in het kader van het inrichtingsplan wordt gewerkt aan het versterken van de bewoonde sfeer tot het midden van de twintigste eeuw. Wij willen de conservering en restauratie van de collectie intensiveren, waar bij op korte termijn veel aandacht uit zal gaan naar de textiel. Wij moeten ook meer geld uitgeven aan schoonmaak van het museum omdat al die bezoekers ook meer vervuiling veroorzaken.
Leeuwarden culturele hoofdstad 2018		
Wij willen ons architectuur project New Follies graag koppelen aan Leeuwarden culturele hoofdstad 2018. New Follies met internationaal vermaarde architecten	Het lukte niet om voldoende medestanders met	

Activiteit 2017 - 2020	Stand van zaken	Activiteit 2021-2024
<p>waaronder MVRDV, Rene van Zuuk en Onix leent zich hiervoor uitstekend.</p>	<p>organisatiekracht bijeen te krijgen. De follies op het landgoed trekken zeer veel aandacht.</p>	
Het historisch archief van de Fraeylemaborg		
<p>Wij zullen middelen werven om de inventarisatie af te ronden, zodat het archief gebruikt kan worden voor studiedoeleinden. Wij willen met de erven van het archief afspraken maken over publiek gebruik van het archief.</p>	<p>Dit is gelukt. In 2020 zal de inventarisatie klaar zijn.</p>	<p>Het archief zal openbaar zijn. Wij zullen starten met een grote nieuwe publicatie over Fraeylema aan de hand van nieuw materiaal uit het archief.</p>
Inclusiviteit		
<p>Voor mensen die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering willen wij een systeem ontwikkelen dat hen gratis toegang geeft tot het museum.</p> <p>Voor mensen die slecht ter been zijn willen wij een elektrische golfkar aanschaffen zodat zij toch het park kunnen bezoeken. Wij willen zonnecollectoren plaatsen op onze gebouwen die geen monumentstatus hebben, en doorgaan met het beleid van energiebesparing.</p>	<p>Via het Meedoenfonds van de gemeente, een webwinkel voor mensen die op het minimumniveau leven bieden wij gratis toegang aan. Er is geen golfkar gekomen maar een gator, dat is een kruising tussen een golfkar en een tractor. Wij hebben vrijkaarten uitgedeeld op de dag van het park en wij hebben daar ook de kunst van Bernard Heesen laten zien.</p>	<p>Wij willen er voor zorgen dat mensen met een minimuminkomen via het Meedoenfonds van de gemeente Midden-Groningen gebruik maken van het aanbod om gratis ons museum te bezoeken.</p>

Activiteit 2017 - 2020	Stand van zaken	Activiteit 2021-2024
Educatie kinderen		
<ul style="list-style-type: none"> * Bij elke tentoonstelling en elk evenement wordt een apart programma voor kinderen ontworpen. * Wij doen actief mee aan erfgoed educatie met kwaliteit en zullen hierbij scholen in een grote cirkel rond het landgoed betrekken. * Wij zullen scholen activeren gebruik te maken van ons project New Follies. * De borg hangt vol met <u>Augmented Reality</u>. Kinderen kunnen op die manier verhalen, filmpjes en foto's over het landgoed vinden. 	<p>Al deze punten hebben we uitgevoerd.</p> <p>Daarnaast doen we mee aan de Erfgoedbus en dat haalt nog meer scholen over de drempel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Wij gaan door op de ingeslagen weg op het gebied van erfgoededucatie. * Als het allemaal lukt met de Geertsemaheerd zullen we een educatieprogramma maken over de slingeruin, de <u>nutstuin</u> en hoe de boeren in de 19^e eeuw rijk werden. Onze nieuwe app zal worden ingezet bij erfgoededucatie.
Verbeteren uitstraling restaurant, koffiedrinken		
<p>Samen met de exploitanten van de Boerderij wordt constant gewerkt aan het bij de tijd houden van de uitspanning.</p>	<p>Er is een invalidentoilet gekomen. De Boerderij is geïsoleerd en er is een duurzame afzuigkap geïnstalleerd. De keuken is gerenoveerd. Het hang en sluitwerk is gemoderniseerd en veiliger gemaakt.</p>	<p>Er voor zorgen dat in dit oude gebouw toch goed een horecabedrijf kan worden geëxploiteerd. Goede horeca is voor de uitstraling van het museum belangrijk</p>
Vermarkten		
<ul style="list-style-type: none"> * Een website moet constant in ontwikkeling zijn. Ook in deze beleidsperiode zal de website worden vernieuwd. * Wij hebben een TV spot gemaakt die we regelmatig zullen inzetten. 	<p>We hebben een nieuwe website.</p> <p>We hebben een ticketingsysteem laten maken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Wij gaan door op de ingeslagen weg en willen het aantal volgers van 9.000 verder vergroten. * Wij willen mee blijven doen aan MuseumTV.

Activiteit 2017 - 2020	Stand van zaken	Activiteit 2021-2024
<ul style="list-style-type: none"> * Wij zullen gebruikmaken van A0 campagnes langs de weg. * Wij zullen adverteren op Facebook. * Updates van projecten en activiteiten plaatsen we op Facebook. 	<p>We maken zesmaal per jaar gebruik van A0 campagnes Wij adverteren veelvuldig (minimaal wekelijks) op Instagram en Facebook. Wij doen mee aan MuseumTV</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Wij willen een aankondigingsbord van het landgoed aan de A7 realiseren. * Wij willen de bewegwijzering naar het landgoed in de gemeente Midden-Groningen verbeteren. * Wij willen intensief samenwerken met Marketing Groningen en Marketing Midden-Groningen
Bezoekersinformatie		
<ul style="list-style-type: none"> * Er komt een wandelboekje uit over de relatie Fraeylemaborg en de kerk van Slochteren. * De bebording op het landgoed wordt uitgebreid, zodat bezoekers beter de weg vinden naar het Overbos. * Er komt een wandelboekje uit over de Follies en het historische park. * Wij willen een permanente P1, P2, P3 en P4 parkeeraanduiding in het dorp organiseren. 	<p>Alle punten zijn uitgevoerd Daarnaast is het boek 'Toen gewoon achteraf bijzonder' over de recente bewoningsgeschiedenis verschenen en twee boekjes over de laatste borgheer Evert Jan Thomassen a Thuessink van der Hoop van Slochteren</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Wij maken informatie over de Geertsemaheerd * Er komt een derde boek uit over Evert Jan * Wij zullen de app nog verder uitbreiden
Vergroting expositieruimte, organisatie toptentoonstellingen		
<p>Door de economische crisis was het moeilijk om 1,6 miljoen voor het ondergrondse paviljoen bij elkaar te krijgen. Daarom zijn we het project 'New Follies op Fraeylema en het erfgoedplein van Slochteren' gestart.</p> <p>Er worden 8 follies in het park en 2 op het erfgoedplein gebouwd. In de follies kan worden</p>	<p>Met de bouw van Houtstek wordt gestart in het najaar van 2019. Fraeylema heeft zich teruggetrokken uit de organisatie die nu helemaal bij het dorp ligt. Wij gaan Houtstek gebruiken voor</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Wij willen een grote expositieruimte realiseren in de Geertsemaheerd en zullen daar toptentoonstellingen organiseren. * Wij blijven exposeren in de follies.

Activiteit 2017 - 2020	Stand van zaken	Activiteit 2021-2024
<p>geëxposeerd. Het is gelukt om het geld voor dit project bij elkaar te krijgen. En zo komt er dus ook extra expositieruimte. Een groot voordeel is bovendien dat we een unieke expositie-ervaring aanbieden, mensen kunnen al wandelend door de museale tuin en het beschermd dorpsgezicht van Slochteren een expositie bezoeken.</p> <p>In de slip stream van New Follies zijn we gestart met het project van Houtstek naar <u>Dorpsstek</u>, waarbij het houtstek op het erfgoedplein wordt omgetoverd tot een multifunctionele ruimte voor: de dorpsvereniging van Slochteren, de historische vereniging 't Wold, de activiteitencommissie Fraeylema, Staatsbosbeheer, de VVV, de ondernemingsvereniging en de Fraeylemaborg. De ruimte zal worden benut voor tentoonstellingen, pop up winkels, vergaderingen, voorstellingen en kleine horeca.</p> <p>De follies samen met het Dorpsstek lossen onze expositieruimte problemen op.</p>	<p>workshops en voor de repetities van de Fraeylema theatergroep</p>	<p>* Wij zullen ook in Houtstek exposeren maar de ruimte is daar beperkt.</p>
<p>Wij geven voorlichting aan bezoekers over de aardbevingsschade aan de borg, tijdens de herstelwerkzaamheden.</p>	<p>Dit hebben we uitgevoerd. Ook geven we rondleidingen over bouwkunde als er wordt gerestaureerd.</p>	
<p>Wij tonen New Follies en permanent onze klassieke beelden in het park.</p>	<p>Uitgevoerd</p>	<p>Wij willen het New Follieproject minimaal met vijf jaar verlengen.</p>

Activiteit 2017 - 2020	Stand van zaken	Activiteit 2021-2024
Tentoonstellingen over de cultuur van inwoners met niet Nederlandse achtergrond		
<p>* Wij willen minimaal eens in de twee jaar een tentoonstelling organiseren met- en over de cultuur van inwoners met een niet Nederlandse achtergrond.</p>	<p>Dit is niet gelukt. Bestuur en directie willen een intelligentere manier bedenken om het doel <u>inclusiviteit</u> te bereiken.</p>	<p>Beleid ontwikkelen op het gebied van inclusiviteit en dit beleid omzetten in een <u>uitvoeringsprogramma.</u></p>
Verbinden		
<p>* Staatsbosbeheer vestigt het regiokantoor aan het erfgoedplein van Slochteren. Zij zullen vrijwilligers actief betrekken bij het landschap en de grote nieuwe natuurgebieden die ten noorden van Slochteren zijn aangelegd de laatste jaren. Wij werken actief met hen samen. Staatsbosbeheer zal ook gebruik maken van het Dorpsstek.</p> <p>* Wij zullen samenwerken in de Noordelijke Lustwarande. Dit is een netwerk van landgoederen tussen Stavoren en Oldenburg.</p> <p>* De samenwerking met lokale maatschappelijke organisatie zal verder worden uitgebreid, dit wordt mede ingegeven door het feit dat Slochteren, Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde vermoedelijk gaan fuseren.</p> <p>* De <u>samenwerking</u> met de RUG, collega musea in de regio, landelijk en internationaal zullen we versterken.</p>	<p>* De restauratie van het Regiokantoor van Staatsbosbeheer is nog niet begonnen. Het aardbevingsdossier speelt hen parten.</p> <p>* Wij werken samen in de Noordelijke Lustwarande.</p> <p>* De samenwerking met RUG en collega musea verloopt goed.</p>	<p>* Uitbreiden van het internationale netwerk</p>

<u>Activiteit 2017 - 2020</u>	<u>Stand van zaken</u>	<u>Activiteit 2021-2024</u>
Ontwikkeling Slochterbos en Overbos		
<p>* Terwille van het herstel van de historische samenhang en ter waarborging van de bescherming op lange termijn, is het wenselijk dat het Overbos wordt toegevoegd aan het landgoed. Zodra zich de mogelijkheid tot aankoop voordoet, zullen we in overleg met onze partners nagaan of deze wens gerealiseerd kan worden. Daarnaast moet er dan ook extra geld komen om het Overbos te onderhouden.</p>	<p>Er is geen beweging in dit dossier</p>	<p>* Het Overbos blijft onze belangstelling houden.</p>
Herinrichting borg		
<p>* Herinrichten van de kamer van de gouvernante, de leer- en speelkamer van de kinderen en de ouder slaapkamer. * Verdere verbetering van het klimaat in de borg. * Verdere verbetering verlichting in de borg.</p>	<p>De speel- en leerkamer zijn prachtig geworden. Het klimaat verbeteren we door het isoleren van de borg.</p>	<p>* Herinrichten ouder slaapkamer * Herinrichten kamer van de gouvernante</p>

10.2 Wat hebben we gedaan en wat willen we aanpakken voor het behoud

<u>Activiteit 2013-2016</u>	<u>Stand van zaken</u>	<u>Activiteit 2017 - 2021</u>
Veiligheid		
<p>* Het scholen van medewerkers en vrijwilligers op het punt van veiligheid zal doorlopend plaatsvinden.</p>	<p>Dit punt heeft doorlopend aandacht. We hebben</p>	<p>* Het scholen van medewerkers en vrijwilligers op het punt van veiligheid zal doorlopend plaatsvinden.</p>

	bijvoorbeeld 15 BHV-ers	
Natuurwaardenonderzoek		
* <u>Natuurwaardenonderzoek</u> uitvoeren. Daarbij ook de biotoop van de rode eekhoorn bestuderen. Deze wordt sinds 2015 weer waargenomen op het landgoed.	Wij hebben een korte natuurwaarden-Inventarisatie laten plaatsvinden. De ooievaar is teruggekeerd na 40 jaar.	* Wij willen een compleet natuurwaardenonderzoek laten uitvoeren.

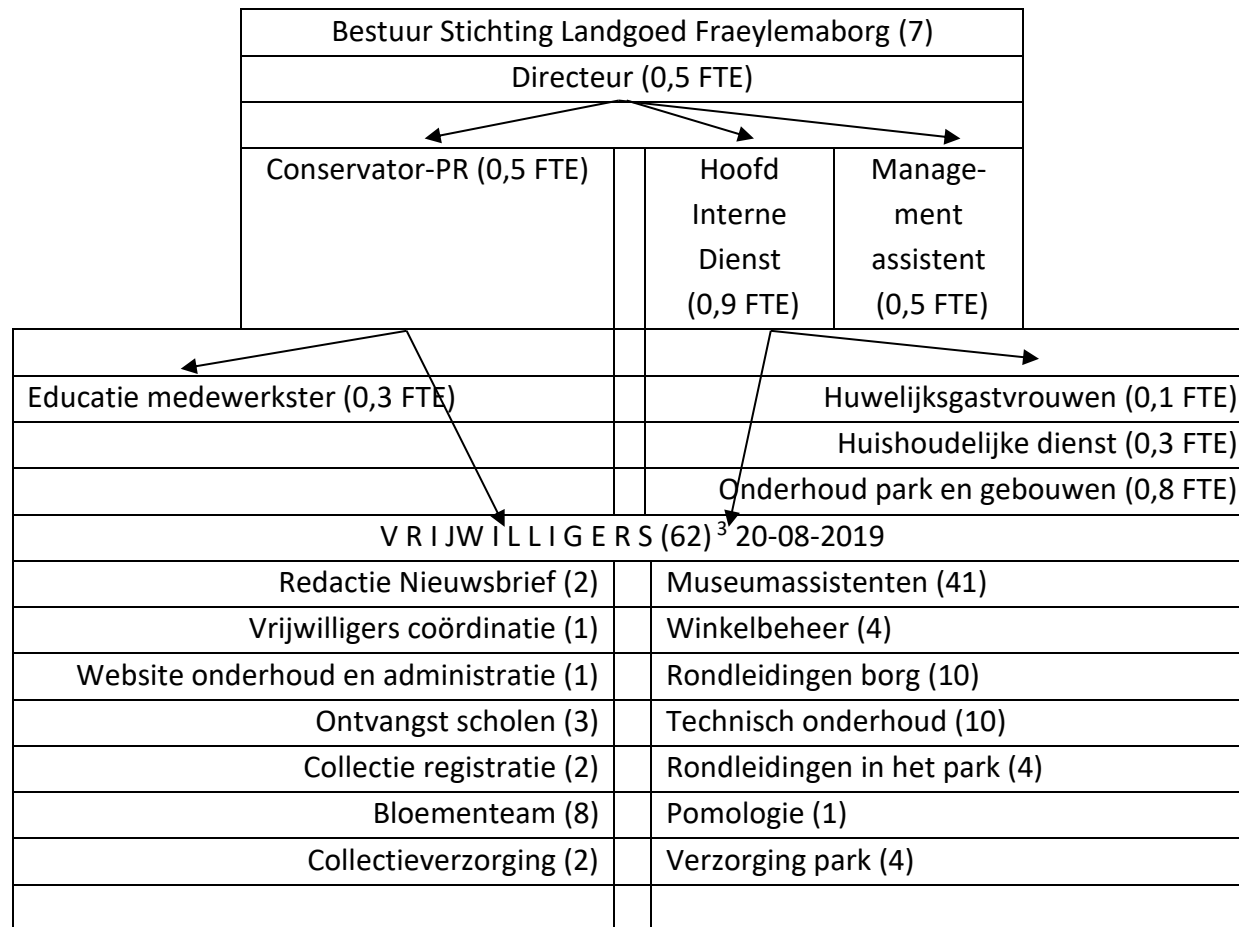
10.3 Organisatie

<u>Activiteit 2017 - 2021</u>	<u>Stand van zaken</u>	<u>Activiteit 2017 - 2021</u>
Verjonging netwerk		
* Het <u>verjongen</u> van de organisatie heeft onze constante aandacht.	Ons vrijwilligersbestand is jonger geworden	* Wij zullen constant aandacht besteden aan verjonging ook door bijvoorbeeld jonge ZZP-ers in te huren.
Scholingsplan		
* Scholing blijft een constant aandachtspunt.		* Scholing blijft een constant aandachtspunt. * Medewerkers in het groen doen cursussen op het gebied van veilig werken en groenbeheer. * Een medewerker wil de opleiding cultuur marketing gaan doen.
Digitaal data beheer		
* Ordenen van het digitale <u>foto archief</u> .	Er is een aanvang gemaakt.	* Doorgaan met project ordenen digitale fotografie.
Museumstaf te klein		

<p>* De formatie hoeft niet te worden uitgebreid in de komende jaren. Om de arbeid te kunnen bekostigen zonder verdere aantasting van de reserve hebben we <u>meer budget</u> nodig.</p>	<p>Wij konden het werk aan met de huidige formatie. Soms huurden we ZZP-ers in.</p>	<p>* Als wij de musea en erfgoedinstellingen in de regio gaan steunen zullen we de formatie uitbreiden.</p>
--	---	---

11. Bijlagen

11.1 Bijlage 1 Organigram en netwerk

³ Sommige vrijwilligers zijn actief op meerdere vlakken, daarom klopt de totaalstelling niet.

Netwerk

Schragende organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen ()= aantal personen	Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft	Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren	Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en die op het landgoed onderwijs ontvangen over cultuurhistorie
De Provincie Groningen, subsidieert	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Verstrekken onderhoudssubsidie en adviseren over monumentenzorg.	De Olle Bongerd organiseert samen met ons het Blote Voetenpad	Stichting de Olle Bongerd. Werkt met jongeren in het park die veel zorg nodig hebben. (4)
De Gemeente Midden-Groningen, subsidieert	Marketing Groningen en Marketing Midden-Groningen verzorgen veel PR voor het landgoed.	Noordelijke brocanteurs organiseren brocante markt	Terra Next, onderhoud en aankleding van de borg tijdens Kerstpracht. (50) Regioleren.
Gerrit van Houten Stichting eigenaar gebouwen en kerncollectie (7)	De Museumkaart, verzorgt PR over het landgoed.	Lionsclub Skiramere organiseert eenmaal in de twee jaar Culinair Fraeylema (50)	Rijksuniversiteit houdt jaarlijks een onderdeel van de leergang historische buitenplaatsen op het landgoed en doen dan ook onderzoek
Van Houten Stichting eigenaar park (7)	Erfgoedpartners, zorgt voor scholing van medewerkers en vrijwilligers, organiseert het platform van museumdirecteuren, borgen, collecties en educatie.		Scouting Fraeylema heeft het clubgebouw op het landgoed. Helpen bij de kunstmarkt, het openluchtspel, de kerstmarkt en de Vriendenvergaderingen. (240)
Jan Menze van Diepen Stichting. Deel van de collectie permanent in de borg. (3)	K & C steunt bij educatie.	De Stichting Koetsentocht organiseert jaarlijks de Fraeylema Koetsentocht. (6)	Vobula, organiseert vrijwel ieder jaar een landgoedkamp op het borgterrein en pakken dan een onderhoudsklus in het groen aan. (15)

Stichting Van der Wijck de Kempenaer. Deel van de collectie permanent in de borg. (7)	De Groninger Archieven, beheren familiearchief landgoed, verzorgen de organisatie rond 'Het verhaal van Groningen' ⁴ .	De organisatie van de Drie Borgentocht organiseert jaarlijks een oldtimertocht van auto's met als centraal punt van samenkomst en show de Fraeylemaborg. (6)	
Vereniging van Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg (7)	De Nederlandse Kastelen Stichting coördineert samenwerking tussen de kastelen.	De Pomologische Vereniging organiseert jaarlijks een entdag op Fraeylema. (4)	
Rabobank, organiseert jaarlijks de Rabo-museumdag en ondersteunt het Openluchtspel	De Noordelijke Lustwarande. Netwerk van landgoederen van Stavoren tot Oldenburg. (20)	Groei en Bloei organiseert de tuinfair. (10)	
	Toeristisch overleg Provincie Groningen. (50)	Vereniging Krijgshistorie Vesting Bourtange. Verzorgt met Pinksteren Living Histoy (80)	
	De Leerstoel Historische Buitenplaatsen en Landgoederen van de Rijks Universiteit Groningen	De Slochter Molen Stichting	
	Vereniging Particuliere Historische Buitenplaatsen	De kerk van Slochteren	
	Ondernemers Toerisme Grun, coöperatie van toeristische bedrijven in Groningen.	Archeologisch Museum Hartenhof	
	Culturele Compagnie gemeente Midden-Groningen	Erfgoed overleg onderwijs gemeente	
	We the North		

⁴ De link naar de website 'Het Verhaal van Groningen' is www.hetverhaalvangroningen.nl

12.2 Bijlage 2 Overzicht CV's bestuursleden

Bestuursfunctie	Opleiding	Is/was werkzaam als
Voorzitter Mr. H. Menninga	Mr. in de rechten, opleidingen bedrijfskunde	Directeur provincie
Secretaris J. Janssen	HBO Facility Management	Concern manager gemeente Assen
Penningmeester J. Pilon	MO economie en bedrijfseconomie	Directeur automotieve bedrijf; zorggroep
Lid –erfgoed en kunst T. M. Eliëns	Gepromoveerd kunsthistoricus	Hoofd collecties Gemeentemuseum Den Haag, hoogleraar industriële vormgeving Universiteit Leiden, interim directeur Design Museum Den Bosch.
Lid – Jongeren S. Oediet Doebe		
Lid – Groen P. Bijster	Master scheikunde; Master landschapsgeschiedenis; Promotie wiskunde en natuurwetenschappen	Klinisch chemicus; Bestuurder medische laboratoria
Lid – Theater K. Dontjer	Korps Rijkspolitie	Politieagent, heeft eigen theatercafé
Lid – Vertegenwoordiger Gerrit van Houten J. van den Broek	Doctoraal Klassieke Talen; doctor in de letteren	Gemeentearchivaris van Groningen
Lid – monumentale gebouwen A. de Groot	Ir. Technische universiteit	Adviesorganisatie voor ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed

12.3 Bijlage 3. Profielschets bestuur september 2019

Er moeten ten minste 5 en ten hoogste 9 bestuursleden zijn volgens de statuten.

Voorzitter	Penningmeester	Secretaris	Bestuurslid	Bestuurslid
Henk Menninga	Jaap Pilon	Judith Jansen	Okko Kloosterman	Peter Bijster
<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>
Eindverantwoordelijk SLF 1 ^e aanspreekpunt directeur Voorzitter vergadering SLF Contactpersoon schragende stichtingen	Adviseur begroting en jaarrekening Financieel “geweten” SLF Contactpersoon accountant (indien nodig)	Verslaglegging vergadering SLF Brieven schrijven (indien nodig)	Technisch en bouwkundig adviseur	Adviseur historisch groen
<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>
Aantoonbare interesse in het cultuurhistorische erfgoed Communicatief vaardig Visie op korte en langere termijn	Boekhoudkundig inzicht Nauwkeurig Visie op financieel beleid	Communicatief vaardig	Technische en bouwkundig inzicht en visie Communicatief vaardig Relevant netwerk Kennis van regelingen op gebied van monumentenzorg	Landbouwkundig/bosbou w-kundig inzicht/historisch groen inzicht. Communicatief vaardig Visie op “groen” beleid Kennis van rijksregelingen op groen gebied. Relevant netwerk
<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>
1, 2, 5, 13, 14, 15	4, 5, 12, 13	1, 5, 13	15, 16, 17	18

Bestuurslid	Bestuurslid	Bestuurslid	Bestuurslid	
Kees Dontje	Sadhna Oediet Doebé	Titus Eliens	Jan van den Broek	

<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille / rol</i>	<i>Portefeuille</i>	
Theater	Educatie Aandacht voor jongeren PR	Tentoonstellingsbeleid	Vertegenwoordiger Gerrit van Houten	
<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	<i>Vaardigheden</i>	
Ervaring in de theaterwereld	Ervaring met PR / social media	Relevant netwerk in de kunsten + museale wereld		
<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	<i>Diversen</i>	
21	12, 19, 20	7, 10, 11	5, 22	

Expertiselijst / aandachtsgebied:

1. Kennis van gemeentelijke bestuur
2. Kennis van provinciaal bestuur
3. Kennis van mensen met beperkingen en afstand tot de arbeidsmarkt
4. Ervaring als directeur van een grote tot middelgrote organisatie profit
5. Ervaring als directeur van een grote tot middelgrote organisatie non profit
6. Kennis van bedrijfssponsoring
7. Kennis van en ervaring met subsidieverwerving
8. Netwerk binnen organisaties van mensen met niet Nederlandse achtergrond
9. Netwerk binnen jongerencultuur
10. Kennis van het museale bedrijf
11. Kennis van (moderne) beeldende kunst
12. Kennis van marketing waaronder Social Media.
13. Kennis van personeelszaken
14. Kennis van juridische zaken
15. Kennis op het gebied van ruimtelijke ordening
16. Kennis van restauratiewerkzaamheden
17. Kennis van aardbevingen (herstel operaties)
18. Kennis van (historisch) groen.
19. Contactpersoon / aandacht voor vrijwilligers
20. Contactpersoon / aandacht voor Vrienden van de borg
21. Kennis over theater
22. Geschiedenis kennis

12.4 Bijlage 4 Checklist Cultural Governance

Checklist Cultural Governance – Fraeylemaborg			
	Wettelijk	ja	nee
1	Statuten	X	
2	Inschrijving Kamer van Koophandel	X	
3	Alle bestuursleden ingeschreven	X	
4	Bestuur bevoegd/eindverantwoordelijk	X	
5	Delegeert aan directie	X	
6	Bestuursreglement		0
Best practice directie			
2.1	Werving met profielschets	X	
2.2	Externe deskundigen bij werving	X	
2.3	Jaarlijks functioneringsgesprek met directeur	X	
2.4	Salaris past bij de instelling/subsidiekaders	X	
2.5	Directiereglement	X	
2.6	Relevante nevenfuncties gemeld bij bestuur	X	
Best practice bestuur			
2.7	Werving met profielschets bestuur	X	
2.8	Periodieke evaluatie profielschets	X	
2.9	Leden onafhankelijk van elkaar	X	
2.10	Geen of één voormalig directeur in bestuur	X	
2.11	Werving leden buiten eigen netwerk	X	
2.12	Evenwichtige samenstelling t.o.v. doelstelling	X	0
2.13	Gefaseerd rooster van aftreden	X	
2.14	Evaluatie voorafgaand aan herbenoeming	X	
2.15	Benoeming 3 of 4 jaar	X	
	Maximaal 2 of 3 termijnen	X	
2.16	Tussentijds aftreden indien geboden	X	
2.17	Voorzitter in functie benoemd	X	

	Vorz. primair aanspreekbaar voor bestuur en directie	X	
2.18	Relevante nevenfuncties gemeld	X	
2.19	Jaarlijkse zelfevaluatie	X	
	Best practice transparantie / verantwoording		
2.20	Directie informeert bestuur / verslaglegging	X	
2.21	Best.+directie bespreken regulier voortgang	X	
2.22	Best.+directie hebben aansprakelijkheidsverzekering	X	
2.23	Alléén best.+directie communiceren extern	X	
2.24	Best. onderhoudt open verhouding met medewerkers	X	
2.25	Best. overlegt jaarlijks met accountant	X	
	Best. ontvangt rapportages van accountant aan directeur	X	
2.26	Bestuur zorgt ervoor dat medewerkers onregelmatigheden kunnen melden	X	
2.27	Bestuur vergadert volgens schema, met directeur	X	
	Bestuur vergadert 1 x per jaar zonder directeur	X	
2.28	In jaarverslag profielschets van bestuur	X	
	In jaarverslag nevenfuncties van bestuursleden	X	
	In jaarverslag nevenfuncties van directeur	X	
2.29	In jaarverslag melding hoe museum voldoet aan CG	X	

12.5 Bijlage 5 Overzicht CV's medewerkers

Functie	Opleiding
Directeur M. Edzes-Posthumus	MGM Master of General Management
Conservator H. van Harten	Drs. Kunstgeschiedenis, cursus Museaal beheer
Hoofd interne Dienst G. de Haan	HAVO, Douanier. Opleidingen: bouwkunde, kennis bosbeheer, intervisie, BHV, Arbo
Management assistent N. van Hoorn	HBO Office Management, paard rijinstructeur ORUN
Educatiemedewerkster, manager huwelijken, gids A. Westrup	Leraar opleiding geschiedenis, onderwijs acte Textiele werkvormen, Middenstandsdiploma
Medewerker algemene dienst J. Haagsma	Diverse cursussen op het gebied van tuinonderhoud. BHV
Medewerker algemene dienst B. Eggens	Cursus boomaanplant en onderhoud, cursus hout parasieten, EHBO, VCA, LAS veehouderij
Facilitair medewerkster J. Akkerman	MBO verzorgende I

12.6 Bijlage 6 Meerjarenraming 2021-2024

Quote van de penningmeester bij de begroting 2020-2024:

Het eigen vermogen ultimo 2018 van het landgoed bedraagt circa € 95.000.

in 2020 moeten wij, om de exploitatie "rond" te krijgen, € 40.000 uit het vermogen besteden aan de exploitatie. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de borg in het voorjaar gesloten moet blijven vanwege de grote restauratie.

Er blijft dan een eigen vermogen beschikbaar van € 55.000.

"Onder de streep" resulteert een marginaal exploitatie resultaat, van een klein verlies tot een maximaal positief resultaat van 0,8% van de omzet.

Dit betekent dat het eigen vermogen op dit te lage niveau blijft staan, tegenvallers in de exploitatie kunnen dan niet of nauwelijks worden opgevangen. Als penningmeester baart mij dit zorgen.

De benchmark leert ons dat Fraeylemaborg in verhouding zeer veel inkomsten zelf genereert. Ook de benchmark 2017 van Museana⁵ laat zien dat wij zelf zeer veel inkomsten genereren. De subsidie van overheden per bezoeker is bij Fraeylema € 2,67, bij de andere 355 musea € 16,08.

Ook het economisch belang voor de regio is niet te onderschatten, jaarlijks wordt er door bezoekers aan de borg en het park in de regio ca. € 2 miljoen besteed.

Voor de periode vanaf 2021 vragen wij van de Provincie een verhoging van de subsidie van € 150.000 naar € 225.000.

Dit betreft indexatie (€ 12.000), verruiming ten behoeve van exposities (€ 38.000) en ondersteuning kleinere musea en erfgoedinstellingen (€ 25.000).

De verhoging van de subsidie maakt het ons mogelijk om onze functie als belangrijk museum en landgoed in de regio verder te versterken.

⁵ Benchmark van de Nederlandse Museum Vereniging